

7^η Επιμόρφωση UpCare (30/06/2023): Η Απομάκρυνση ως Μέσο Διαχείρισης της Ενδοοικογενειακής Βίας. Τραύμα και Διαχείριση. Καλές Πρακτικές Απομάκρυνσης

Εισαγωγή

Η απομάκρυνση παιδιών, γνωστή και ως αποχωρισμός παιδιών, αναφέρεται στη διαδικασία απομάκρυνσης ενός παιδιού από τους βιολογικούς του γονείς ή τους νόμιμους φροντιστές του και την τοποθέτησή του σε μια εναλλακτική συνθήκη φροντίδας. Αποτελεί κοινή πρακτική στον δυτικό ανεπτυγμένο κόσμο να είναι κανείς υπεύθυνος για τη ζωή κάποιου άλλου (Furlong, 2003).

Η απομάκρυνση παιδιών μπορεί να συμβεί σε διάφορες καταστάσεις, όπως:

- ❑ Γονική Απέλαση: Όταν απαγορεύεται νομικά στους γονείς να έρχονται σε επαφή με το παιδί τους.
- ❑ Γονική φυλάκιση: Όταν ο ένας ή και οι δύο γονείς φυλακίζονται, με αποτέλεσμα τον αποχωρισμό από το παιδί τους.
- ❑ Θάνατος: Σε περιπτώσεις όπου οι γονείς πεθαίνουν, το παιδί μπορεί να απομακρυνθεί από τη φροντίδα τους.
- ❑ Τερματισμός των γονικών δικαιωμάτων: Όταν τα νόμιμα δικαιώματα των γονέων ανακαλούνται, με αποτέλεσμα την απομάκρυνση του παιδιού.
  - ο Κακοποίηση ή παραμέληση: Όταν το παιδί υφίσταται σωματική ή συναισθηματική βλάβη λόγω κακοποίησης ή παραμέλησης από τους βιολογικούς του γονείς.
  - ο Αδυναμία του γονέα να προστατεύσει το παιδί από υφιστάμενους ή δυνητικούς κινδύνους.

Στην Ελλάδα, περίπου το 70% των περιπτώσεων απομάκρυνσης παιδιών σχετίζονται με κακοποίηση ή παραμέληση από τους βιολογικούς γονείς (Περάκη, 2018). Μετά την απομάκρυνση, το παιδί συχνά βιώνει απρόσωπα περιβάλλοντα, όπως αστυνομικά τμήματα ή νοσοκομεία, όπου η διάρκεια παραμονής του είναι αβέβαιη μέχρι να ολοκληρωθεί η γραφειοκρατική διαδικασία και να τοποθετηθεί σε ανάδοχη οικογένεια (Κουτσούκου, 2013).

Η απομάκρυνση των παιδιών αναγνωρίζεται παγκοσμίως ως τραυματική εμπειρία (Advancing California's Trauma-Informed Systems, 2010). Μελέτες έχουν δείξει ότι τα παιδιά

Co-funded by
the European Union

Erasmus+ 2022-1-EL01-KA210-VET-000082477

που απομακρύνονται από τα σπίτια τους την αντιλαμβάνονται ως μια "αδέξια" εμπειρία, αντιμετωπίζοντας καταστάσεις που προκαλούν άγχος, όπως η έλλειψη πληροφοριών, ο φόβος για το άγνωστο και η απουσία αναγνώρισης των συναισθημάτων του πόνου και της απώλειας (Folman, 1998).

Η κλινική έρευνα δείχνει ότι τα παιδιά που βιώνουν την απομάκρυνση κατακλύζονται από συναισθήματα εγκατάλειψης, απόρριψης, αναξιοσύνης, ενοχής και ανικανότητας (Folman, 1998). Μελέτες που συγκρίνουν ενήλικες που απομακρύνθηκαν από τα σπίτια τους λόγω κακοποίησης με εκείνους που παρέμειναν έχουν δείξει ότι οι πρώτοι είναι πιο πιθανό να παρουσιάσουν συμπεριφορές που σχετίζονται με τη χρήση ουσιών, ψυχωσικές ή διπολικές διαταραχές, κατάθλιψη, αγχώδεις διαταραχές και έχουν υψηλότερα ποσοστά παραβατικότητας και ποινικών καταδικών για βίαια εγκλήματα (Côté, Orri, Marttila, & Ristikari, 2018).

Η διαδικασία απομάκρυνσης των παιδιών και η επακόλουθη τοποθέτηση σε εναλλακτική φροντίδα διαταράσσει την κατανόηση των παιδιών για τον εαυτό τους, τις διαπροσωπικές τους σχέσεις, καθώς και την αίσθηση ασφάλειας και σταθερότητας στον κόσμο στον οποίο ζουν (Mitchell & Kuczynski, 2010).

Κάποιος μπορεί να αναρωτηθεί γιατί απομακρύνονται τα παιδιά λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις που έχει αυτό σε αυτά. Η πραγματικότητα είναι ότι ορισμένες οικογένειες αδυνατούν να δείξουν σημάδια βελτίωσης ή προθυμίας να παρέχουν ένα ασφαλές περιβάλλον για τα παιδιά τους (Jones, 1987).

Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις, τα δικαστήρια εξετάζουν μόνο αν ένα παιδί κινδυνεύει αν παραμείνει στη φροντίδα των γονέων του, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τη βλάβη που προκαλείται από την εναλλακτική λύση - την απομάκρυνση του παιδιού από το σπίτι και την οικογένειά του (Trivedi, 2019).

Ενώ η απομάκρυνση του παιδιού μπορεί να αξιολογηθεί ως η καλύτερη επιλογή σε ορισμένες περιπτώσεις για την προστασία της ευημερίας του παιδιού, είναι ζωτικής σημασίας να αναγνωριστούν και να αντιμετωπιστούν οι συναισθηματικές, ψυχολογικές και αναπτυξιακές συνέπειες που μπορεί να έχει στο παιδί. Θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι οι ρυθμίσεις εναλλακτικής φροντίδας θέτουν ως προτεραιότητα την ασφάλεια, τη σταθερότητα και τη συνολική ευημερία του παιδιού.

Co-funded by
the European Union

Erasmus+ 2022-1-EL01-KA210-VET-000082477

Νομικό Πλαίσιο

Η ελληνική νομοθεσία σχετικά με την απομάκρυνση παιδιών περιλαμβάνει διάφορα άρθρα από διαφορετικά νομικά πλαίσια. Οι νόμοι αυτοί αφορούν τις υποχρεώσεις των ατόμων, όπως οι ιδιώτες, οι ανακριτικοί υπάλληλοι και οι εκπαιδευτικοί, να καταγγέλλουν εγκληματικές πράξεις που αφορούν παιδιά ή περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας. Τα ακόλουθα άρθρα είναι σχετικά:

Άρθρο 40 - Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (Ν. 4620/2019) - Υποχρέωση των ιδιωτών:

Ακόμη και οι ιδιώτες υποχρεούνται από το νόμο να καταγγέλλουν αξιόποινες πράξεις, οι οποίες διώκονται αυτεπαγγέλτως, εφόσον λάβουν γνώση. Οφείλουν να τις αναφέρουν στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή σε οποιονδήποτε ανακριτικό υπάλληλο.

Η αναφορά μπορεί να γίνει εγγράφως ή προφορικά, με όλες τις λεπτομέρειες σχετικά με την πράξη, τους δράστες και τα αποδεικτικά στοιχεία που περιλαμβάνονται.

Άρθρο 38 - Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (Ν. 4620/2019) - Υποχρέωση αναφοράς ποινικών πράξεων:

Οι ανακριτικοί υπάλληλοι οφείλουν να αναφέρουν αμέσως στον αρμόδιο εισαγγελέα κάθε πληροφορία που λαμβάνουν, με οποιοδήποτε μέσο, σχετικά με αξιόποινες πράξεις που διώκονται αυτεπαγγέλτως.

Την ίδια υποχρέωση έχουν και άλλοι δημόσιοι υπάλληλοι και όσοι έχουν αναλάβει προσωρινά δημόσια υπηρεσία, εφόσον λαμβάνουν γνώση τέτοιων πράξεων κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Η αναφορά πρέπει να γίνεται εγγράφως και να περιέχει όλες τις σχετικές πληροφορίες σχετικά με την τιμωρητέα πράξη, τους δράστες και τα αποδεικτικά στοιχεία.

Άρθρο 23 - Νόμος αριθ. 3500/2006 - Καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας:

Οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που μαθαίνουν ή ανακαλύπτουν ότι ένας μαθητής έχει πέσει θύμα εγκλήματος που σχετίζεται με ενδοοικογενειακή βία πρέπει να ενημερώνουν αμέσως τον διευθυντή του σχολείου.

Ο διευθυντής του σχολείου οφείλει στη συνέχεια να καταγγείλει αμέσως την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή.

Co-funded by
the European Union

Erasmus+ 2022-1-EL01-KA210-VET-000082477

Η ίδια υποχρέωση ισχύει για τους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές ιδιωτικών σχολείων, καθώς και για τους υπεύθυνους όλων των τύπων μονάδων προσχολικής εκπαίδευσης.

Όταν πρόκειται για την απομάκρυνση παιδιών, κάθε εισαγγελέας και κάθε μεμονωμένη υπόθεση μπορεί να προσεγγίζεται διαφορετικά. Ωστόσο, μπορούν να γίνουν ορισμένες παρατηρήσεις:

- ❑ Οι εισαγγελείς μερικές φορές παρέχουν συγκεκριμένες οδηγίες και λεπτομερείς πληροφορίες στον αρμόδιο κοινωνικό λειτουργό πριν από την έναρξη της κοινωνικής έρευνας
- ❑ Κοινωνικές έρευνες μπορεί να διαταχθούν χωρίς τις απαραίτητες πληροφορίες που απαιτούνται για τη διεξαγωγή της έρευνας, όπως η φύση, η προέλευση και το ακριβές περιεχόμενο της καταγγελίας, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του παιδιού.
- ❑ Δεν υπάρχουν ενιαία πρωτόκολλα και κανόνες σε όλες τις εισαγγελικές αρχές.
- ❑ Η απουσία θεσμικά παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών στα Πρωτοδικεία μπορεί να αποτελέσει πρόκληση.

Επιπλέον, το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα ασχολείται με τις συνέπειες της πλημμελούς άσκησης των γονικών ευθυνών. Εάν ο πατέρας ή η μητέρα παραβιάζουν τα καθήκοντά τους όσον αφορά τη φροντίδα του προσώπου του παιδιού ή τη διαχείριση της περιουσίας τους, ή εάν καταχρώνται ή αδυνατούν να εκπληρώσουν αυτές τις ευθύνες, μπορούν να ληφθούν διάφορα μέτρα για την προστασία των συμφερόντων του παιδιού.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η ερμηνεία και η εφαρμογή αυτών των νόμων μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τις ειδικές περιστάσεις κάθε υπόθεσης και τη διακριτική ευχέρεια των εμπλεκόμενων αρχών.

Το Βέλτιστο Συμφέρον του Παιδιού

Οι ελληνικοί νόμοι που σχετίζονται με την απομάκρυνση του παιδιού δίνουν προτεραιότητα στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη διάφορους παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί περιλαμβάνουν τη γνώμη και την ταυτότητα του παιδιού, τη διατήρηση του οικογενειακού περιβάλλοντος και των σχέσεων του παιδιού, τη φροντίδα, την προστασία και την ασφάλεια του παιδιού, την πιθανή ευαλωτότητα, ανικανότητα ή αναπηρία του παιδιού, το δικαίωμα του παιδιού στην υγεία και το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση. Οι αρχές αυτές συνάδουν με το Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του, όπως περιγράφεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1.

Co-funded by
the European Union

Erasmus+ 2022-1-EL01-KA210-VET-000082477

Σε διεθνές επίπεδο, επιστημονικές έρευνες δείχνουν ότι οι αποφάσεις σχετικά με την απομάκρυνση των παιδιών λαμβάνονται συχνά σε επείγουσες καταστάσεις με περιορισμένες διαθέσιμες πληροφορίες (Pickett & Maton, 1997). Η έννοια του επείγοντος σχετίζεται επίσης με την πίεση που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες στον τομέα της παιδικής προστασίας, οι οποίοι συχνά καλούνται να λάβουν γρήγορες αποφάσεις με βάση πληροφορίες που λαμβάνονται από διάφορες πηγές, οι οποίες μπορεί να είναι είτε αμφισβητήσιμες είτε ανεπαρκείς (Spratt, Devaney, & Hayes, 2015).

Η έννοια της επαγγελματικής προκατάληψης, που αναφέρεται επίσης ως "προκατάληψη επιβεβαίωσης" (Munro, 2020), είναι μια άλλη πτυχή που επηρεάζει τη λήψη αποφάσεων. Μπορεί να περιγραφεί ως η τάση των επαγγελματιών να αναζητούν ή να ερμηνεύουν πληροφορίες με τρόπο που να επιβεβαιώνει την αρχική τους εκτίμηση ή τις προκαταλήψεις τους. Όροι όπως η "επαλήθευση" (Holland, 2011), η "παγιωμένη σκέψη" (Brandon et al., 2009), ή η "προκατάληψη λόγω προσαρμογής" (Taylor, 2010) χρησιμοποιούνται επίσης για να περιγράψουν αυτό το φαινόμενο.

Ο Munro (2020) περιγράφει μια σειρά από τεχνικές που χρησιμοποιούνται από επαγγελματίες στον τομέα της παιδικής προστασίας και οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε προκατάληψη επιβεβαίωσης. Πρώτον, υπάρχει η τεχνική της "αποφυγής", όπου οι επαγγελματίες αποφεύγουν συνειδητά ή ασυνείδητα ορισμένες πληροφορίες που έρχονται σε αντίθεση με την αρχική τους εκτίμηση. Δεύτερον, υπάρχει η τάση να "ξεχνούν" ή να αγνοούν στοιχεία ή γεγονότα που ακυρώνουν την αρχική τους κρίση. Τρίτον, οι επαγγελματίες μπορεί να υποτιμούν την πηγή των πληροφοριών.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι όταν τα παιδιά βιώνουν ένα τραυματικό γεγονός, δεν παρουσιάζουν πάντα συμπτώματα τραυματικού στρες. Πολλαπλοί παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν τις συνέπειες και οι παράγοντες αυτοί μπορούν να προσδιοριστούν ως προστατευτικοί και ως παράγοντες κινδύνου.

Συνοψίζοντας, οι ελληνικοί νόμοι σχετικά με την απομάκρυνση των παιδιών δίνουν προτεραιότητα στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη διάφορες πτυχές όπως η γνώμη του παιδιού, η ταυτότητα, η διατήρηση του οικογενειακού περιβάλλοντος και των σχέσεων, η φροντίδα και η ασφάλεια, η ευαλωτότητα ή η αναπηρία, καθώς και τα δικαιώματα του παιδιού στην υγεία και την εκπαίδευση. Ωστόσο, είναι ζωτικής σημασίας για τους επαγγελματίες που ασχολούνται με την προστασία των παιδιών να έχουν επίγνωση των πιθανών προκαταλήψεων που μπορεί να επηρεάσουν τη λήψη αποφάσεων, όπως η προκατάληψη επιβεβαίωσης, και να επιδιώκουν ενεργά μια ολοκληρωμένη κατανόηση της κατάστασης του παιδιού πριν προβούν σε οποιαδήποτε απόφαση.

Co-funded by
the European Union

Erasmus+ 2022-1-EL01-KA210-VET-000082477

Το Τραύμα της Απομάκρυνσης

Η διαδικασία της απομάκρυνσης και του αποχωρισμού από την οικογένειά τους μπορεί να έχει βαθιές και μόνιμες επιπτώσεις στα παιδιά. Ο φόβος και η αβεβαιότητα που συνδέονται με αυτή την εμπειρία δεν επηρεάζουν μόνο την κατανόηση του εαυτού τους, αλλά και τις διαπροσωπικές τους σχέσεις και την αίσθηση ασφάλειας και σταθερότητας στον κόσμο που κατοικούν. Τα παιδιά συχνά αναφέρουν συναισθήματα ασάφειας, αμφιβολίας, απώλειας και τραύματος, εξισώνοντας μερικές φορές την απομάκρυνσή τους με απαγωγή. Ας εμβαθύνουμε στις συγκεκριμένες βλάβες που προκαλεί η απομάκρυνση και πώς επηρεάζουν την ευημερία των παιδιών.

❑ Φόβος της μετάβασης:

Ο φόβος της μετάβασης επηρεάζει σημαντικά την κατανόηση των παιδιών για τον εαυτό τους, τις διαπροσωπικές τους σχέσεις και την αίσθηση ασφάλειας και σταθερότητας. Παλεύουν με την αβεβαιότητα σχετικά με τον τρόπο διαμονής τους και τους λόγους της τοποθέτησής τους, γεγονός που οδηγεί σε συναισθηματική δυσφορία και μειωμένη αίσθηση του ανήκειν.

❑ Αμφιβολίες στις σχέσεις:

Εκτός από την απώλεια του οικογενειακού τους περιβάλλοντος, τα παιδιά έρχονται αντιμέτωπα με την πρόκληση της δημιουργίας σχέσεων με νέα άτομα. Αυτή η αβεβαιότητα στις σχέσεις προσθέτει ένα πρόσθετο επίπεδο άγχους και πίεσης, επηρεάζοντας την ικανότητά τους να σχηματίζουν εμπιστοσύνη και να δημιουργούν ουσιαστικούς δεσμούς.

❑ Ασάφεια ρόλων:

Τα παιδιά αγωνίζονται να κατανοήσουν την κατάστασή τους και τον σκοπό τους σε αυτήν. Παλεύουν με ερωτήματα σχετικά με το πού βρίσκονται και γιατί έχουν χωριστεί από την οικογένειά τους, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση και έλλειψη σαφήνειας σχετικά με την ταυτότητα και τη θέση τους στον κόσμο.

❑ Αμφίσημο πένθος:

Τα παιδιά θρηνούν την απώλεια μελών της οικογένειας που είναι ακόμη ζωντανά αλλά "εκεί έξω" κάπου. Αυτή η διφορούμενη θλίψη, η απώλεια χωρίς θάνατο, μπορεί να προκαλέσει άγχος, σύγχυση, απελπισία και άλλες αρνητικές συνέπειες για την ψυχική ευημερία του παιδιού.

Το σύνθετο τραύμα της απομάκρυνσης:

Τα παιδιά που εκτίθενται σε πολλαπλά ανεπίλυτα τραυματικά γεγονότα που θέτουν σε κίνδυνο την προσωπική τους ασφάλεια και ευημερία βιώνουν σύνθετο τραύμα. Τα ακόλουθα είναι μερικές από τις συγκεκριμένες συνέπειες:

Co-funded by
the European Union

Erasmus+ 2022-1-EL01-KA210-VET-000082477

- ⇒ Σωματική απορρύθμιση: Το τραύμα της απομάκρυνσης μπορεί να εκδηλωθεί σε διάφορες σωματικές δυσλειτουργίες, όπως διαταραχές του ύπνου, σωματικά παράπονα και διαταραχές των σωματικών λειτουργιών.
- ⇒ Δυσκολίες συναισθηματικής ρύθμισης: Τα παιδιά μπορεί να αντιμετωπίσουν προκλήσεις στη διαχείριση των συναισθημάτων τους, με αποτέλεσμα αυξημένη αντιδραστικότητα, συναισθηματικά ξεσπάσματα και δυσκολία στην αντιμετώπιση των στρεσογόνων παραγόντων.
- ⇒ Διαταραγμένη αυτορρύθμιση: Το τραύμα απομάκρυνσης μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα αυτορρύθμισης του παιδιού, οδηγώντας σε δυσκολίες στον έλεγχο της συμπεριφοράς, της προσοχής και των συναισθημάτων του. Αυτό μπορεί να επηρεάσει τη συνολική λειτουργικότητά τους και την ικανότητά τους να περιηγηθούν στην καθημερινή ζωή.
- ⇒ Γνωστική εξασθένηση: Μπορεί να διαταράξει τις γνωστικές λειτουργίες, οδηγώντας σε δυσκολίες στην προσοχή, τη μνήμη και τη μάθηση. Αυτές οι γνωστικές διαταραχές μπορούν να εμποδίσουν την ακαδημαϊκή απόδοση και την πνευματική ανάπτυξη.
- ⇒ Αυξημένα επίπεδα κορτιζόλης και νευρική βλάβη: Η παρατεταμένη έκθεση στο στρες και το τραύμα μπορεί να αυξήσει τα επίπεδα κορτιζόλης (την ορμόνη του στρες) και να προκαλέσει βλάβη στα εγκεφαλικά κύτταρα, επηρεάζοντας τη νευρολογική ανάπτυξη του παιδιού και τη συνολική υγεία του εγκεφάλου.
- ⇒ Πολύπλευρες συνέπειες για την υγεία: Η απομάκρυνση του τραύματος μπορεί να έχει εκτεταμένες επιπτώσεις στη σωματική και ψυχική υγεία ενός παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της αυξημένης ευπάθειας σε διάφορες ασθένειες και ψυχολογικές διαταραχές.

Παιδιά σε χώρους φιλοξενίας:

Τα παιδιά που τοποθετούνται σε χώρους φιλοξενίας συχνά παρουσιάζουν μια σειρά από προκλητικές συμπεριφορές και αγώνες που απορρέουν από τις εμπειρίες απομάκρυνσής τους. Αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν:

- ο Υψηλά ποσοστά επιθετικότητας
- ο Προβλήματα θυμού
- ο Ενούρηση (και εγκόρπιση)
- ο Διαταραχές λόγου και ομιλίας
- ο Συμπεριφορές που αναζητούν προσοχή
- ο Ντροπή και αμηχανία
- ο Διαταραχές πρόσληψης τροφής
- ο Προκλητικότητα και αντίσταση

Co-funded by
the European Union

Erasmus+ 2022-1-EL01-KA210-VET-000082477

- ο Εγωισμός
- ο Πιπίλισμα Δαχτύλου
- ο Υπερβολικό κλάμα

Οι βλάβες της απομάκρυνσης στην ευημερία των παιδιών μπορεί να είναι εκτεταμένες και μακροχρόνιες. Ορισμένες από τις συνέπειες περιλαμβάνουν:

- Εφιάλτες και διαταραχές του ύπνου
- Παρεμβατικές σκέψεις (επαναλαμβανόμενες, ανεπιθύμητες και συχνά ανησυχητικές σκέψεις ή εικόνες που προκαλούν άγχος)
- Τραυματικές αναδρομές που αναπαρίστανται μέσω του παιχνιδιού ή των έργων τέχνης
- Αρνητικές πεποιθήσεις για τους άλλους, τον εαυτό τους

Καλές Πρακτικές Διαχείρισης Τραύματος Απομάκρυνσης

Οι ερευνητές που μελετούν τις κρίσεις και τα τραυματικά γεγονότα έχουν εντοπίσει τρεις κρίσιμους προστατευτικούς παράγοντες που μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά να αντιμετωπίσουν καταστάσεις κρίσης και τραύματος:

- ο Επαρκής πληροφόρηση για το τι τους συμβαίνει.
- ο Ένα κατάλληλο σύστημα υποστήριξης.
- ο Αποτελεσματικοί μηχανισμοί για τη διαχείριση του φόβου και του άγχους που προκαλεί η κρίση (Aguilera & Janice, 1974).
- ο Μεταξύ των μικρότερων παιδιών, υπάρχει συχνά η ανάγκη να υιοθετήσουν στρατηγικές αντιμετώπισης της κρίσης από έναν ενήλικα (π.χ. αναζήτηση πληροφοριών) και να βασιστούν σε έναν ενήλικα για να τα βοηθήσει να οργανώσουν και να προσαρμοστούν στις εμπειρίες τους (Sutherland-Fox, 1985).

Οι Henry και Richardson (2013) παρουσίασαν στους επαγγελματίες της πολιτείας του Νοτιοδυτικού Μίσιγκαν των ΗΠΑ ένα μοντέλο για την απομάκρυνση με βάση το τραύμα, δίνοντας έμφαση στο τραύμα μέσω του Κέντρου Αξιολόγησης Παιδικού Τραύματος του Νοτιοδυτικού Μίσιγκαν. Ο οδηγός Trauma-informed Removal αναφέρει ότι θα πρέπει πάντα να υπάρχει ένα σχέδιο για την ελαχιστοποίηση του τραύματος του παιδιού κατά τη διαδικασία απομάκρυνσης. Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει:

1. Τη δημιουργία μιας αίσθησης ασφάλειας για το παιδί.
2. Ψυχολογική εκπαίδευση του παιδιού ώστε να αποδεχθεί την κατάσταση.

Co-funded by
the European Union

Erasmus+ 2022-1-EL01-KA210-VET-000082477

3. Ενίσχυση του παιδιού με την παρουσίαση της διαδικασίας.
4. Διατήρηση συνεχών σχέσεων μεταξύ του παιδιού και των επαγγελματιών μετά την απομάκρυνση.
5. Διευκόλυνση της έκφρασης των συναισθημάτων και της αποδοχής τους.

Ένα άλλο μοντέλο που προτάθηκε από τον Folman προτείνει τρία βήματα για την ελαχιστοποίηση της βλάβης κατά την απομάκρυνση του παιδιού:

1. Ενημέρωση των παιδιών πριν από την απομάκρυνση ότι εγκαταλείπουν τους γονείς τους για να ζήσουν προσωρινά σε ένα εναλλακτικό περιβάλλον φροντίδας.
2. Να επιτρέπεται στα παιδιά να επικοινωνούν με τις οικογένειές τους το συντομότερο δυνατό μετά την απομάκρυνση.
3. Εξοικείωση των παιδιών με τους θετούς ή ανάδοχους γονείς εκ των προτέρων ή επίδειξη του περιβάλλοντος στο οποίο θα μετακινηθούν (Folman, 1998).

Στο ίδιο μοντέλο της Folman, προτείνεται επίσης:

- ο Η μετακόμιση πρέπει να πραγματοποιείται από επαγγελματίες που είναι γνωστές στα παιδιά.
- ο Όταν είναι δυνατόν, ο γονέας θα πρέπει να συνοδεύει το παιδί κατά τη διάρκεια αυτής της μετάβασης.

Εάν τα παιδιά δεν μπορούν να γνωρίσουν το εναλλακτικό περιβάλλον φροντίδας πριν από την απομάκρυνση, θα πρέπει να παρέχονται συγκεκριμένες πληροφορίες γι' αυτά, όπως ένα βίντεο με τα μέλη της θετής οικογένειας να μιλούν για τους εαυτούς τους, τα ενδιαφέροντά τους και τις δραστηριότητες που τους αρέσει να κάνουν με τα παιδιά, ή τουλάχιστον να παρουσιάζονται φωτογραφίες των μελών με μια αφήγηση για την οικογένεια (Folman, 1998). Όσον αφορά τον κίνδυνο φυγής των γονέων μαζί με τα παιδιά, εάν ενημερωθούν εκ των προτέρων για την απομάκρυνση, μπορούν να εφαρμοστούν διαδικασίες προσαρμοσμένες σε αυτή την περίπτωση. Για παράδειγμα, οι επαγγελματίες μπορούν να φτάσουν το πρωί, να εξηγήσουν στους γονείς και τα παιδιά τι πρόκειται να συμβεί, να επιτρέψουν στα παιδιά να συγκεντρώσουν τα πράγματά τους και, αν είναι δυνατόν, να ζητήσουν από τους γονείς να συνοδεύσουν τα παιδιά στο αστυνομικό τμήμα ή στο γραφείο κοινωνικών υπηρεσιών. Οι αποχαιρετισμοί και τα σχέδια για την επόμενη επαφή μπορούν να γίνουν στο αστυνομικό τμήμα ή στο γραφείο κοινωνικών υπηρεσιών (Folman, 1998).

Co-funded by
the European Union

Erasmus+ 2022-1-EL01-KA210-VET-000082477

Σε κάθε περίπτωση, η έρευνα δείχνει ότι τα παιδιά που επεξεργάζονται το τραύμα της απομάκρυνσης με ταχύτερο ρυθμό και με μεγαλύτερη επιτυχία είναι εκείνα που μπορούν να κατανοήσουν την εμπειρία τους (Herman, 1992).

Πώς να εξηγήσετε την απομάκρυνση στα παιδιά με βάση την πληροφόρηση για το τραύμα:

- ☐ Αποφύγετε να επηρεαστείτε από τον τρόπο με τον οποίο το παιδί το παρουσιάζει.
- ☐ Πριν ρωτήσετε το παιδί:
- ☐ Αναγνωρίστε τη διαφορά μεταξύ πόνου και τραύματος.
- ☐ Συμπάσχετε με τα συναισθήματα του παιδιού.
- ☐ Εξηγήστε ότι η απομάκρυνση δεν αποτελεί τιμωρία ή λάθος του παιδιού.
- ☐ Παρέχετε πληροφορίες κατάλληλες για την ηλικία και διευκρινίστε τυχόν παρανοήσεις.
- ☐ Επικυρώστε τα συναισθήματα του παιδιού και ενημερώστε το ότι δεν πειράζει που νιώθει έτσι.
- ☐ Διαβεβαιώστε το παιδί ότι υπάρχουν άνθρωποι που νοιάζονται για την ασφάλεια και την ευημερία του.
- ☐ Προσφέρετε υποστήριξη και πόρους για την αντιμετώπιση των συναισθημάτων και των προκλήσεων που μπορεί να προκύψουν.
- ☐ Ενθαρρύνετε το παιδί να εκφράσει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του και διαβεβαιώστε το ότι θα ακουστεί και θα γίνει κατανοητό.
- ☐ Διατηρήστε ανοιχτή και συνεχή επικοινωνία με το παιδί καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι παραπάνω πληροφορίες βασίζονται σε έρευνες και συνιστώμενες πρακτικές.

Co-funded by
the European Union

Erasmus+ 2022-1-EL01-KA210-VET-000082477